

Czesław Miłosz

BOGÁNCSKÓRÓ, CSALÁN...

„...le chardon et la haute
Ortie et l'ennemie d'enfance belladonna”
(O. Miłosz)

Bogánckóró, csalán, lapu és nadragulya –
Ezeknek van jövőjük. Az üres rét övék,
S a rozsdás sinek is, meg fönns az ég s a csönd.

Ki leszek azoknak, akik századokkal utánam születnek,
Mikor a nyelvek zsvivaja után a csönd lesz csak becses?

Úgy hittem, megvált engem a szószerkesztés tudománya,
De késznek kell lennem a nyelvtantalan földre.

Amelyen bogáncs nő, csalán, lapu és nadragulya,
S fölöttük szellő leng, álmos felhő és csönd ül.

TÁVOLABBI TÁJAK

Szeretnéd hallani, hogy milyen az öregség?
Az biztos, hogy erről a földről nincs sok tudomásunk,
Míg magunk föl nem fedezzük; s akkor már nincs visszatérés.

1. Körülnéztem. Hogy másokkal ez történt,
Azt még megértem, de hogy énvelem?
Mi közöm hozzájuk? Arcuk barázdált, hajuk ősz,
Bottal csoszognak, és nem vár rájuk senki.
Lehet, hogy engem is így lát egy fiatal lány,
Bár más vagyok magamnak a tükörben?

2. S hogy nyugalmas? ugyan. Akarva-akaratlan
Hurcol – félek, hogy mindjárt eltűnik belőlem –
Az, aki mindennap színt adott a világnak,
Izmaim olajozta és szavakat sugallt.
Soha még ilyen erősnek nem éreztem Éroszt,
S az új nemzedékek földjét ilyen öröknek.

3. Megneveltet ez az egész lassú elmúlásom.
Lábaim gyöngesége, a szívdobogás, s hogy lépcsőt mászni nehéz.
Saját engedetlen testem úgy tekintem
Az ész fényében, mintha hegyről nézném,
S mégis megszégyenít engem ez az asztma,
Lever hajam hullása, s a búcsú fogaimtól.

4. Most már bölcsebb vagyok, aszúbort iszom,
Az igazságét – másokról és magamról.
Régi kétségbeesésem ugyan miért volt?
Mit számít, ha az ember sánta és téveteg.
Jól vagy rosszul, de beteljesült az élet,
S a megbocsátás kertje nyitva mindeneknek.

5. Újra fiatalnak lenni? Nem, bár irigylem:
Ezek nem is tudják, hogy milyen boldogok.
A napfelkeltét himnusszal kellene hogy köszöntsék,
Mindennap énekek énekét kellene dalolniuk.
Én önmagamtól nem lehetnék már szabad,
Megint belekeverednék sorsomba s génjeimbe.
S ilyen életből egy is nagyon elég.

6. „Ha az, amiért könyörgök, beteljesülne!
Odaadnám érte fél életem!”
Aztán beteljesül. Keserves és siralmas ügy.
Ne kérjeteek, halandók! Meghallgattatnak fohászaitok.

7. Most eddig ismeretlen vidékeken járok,
Melyekről tudós könyvekben nincs leírás.
Az ezeréves fa is egy napos.
A pillangó századokra megáll a levegőben.
A kis római lány ragyog az átriumban,
Majd kialszik az idő egy sötét fordulóján.
Mi neveltség, hogy két törzsre vagyunk osztva:
Megismerik a nők párjuk komikus szégyenét,
S megismerik a férfiak a nők komikus szégyenét.
Talpunk alatt királyok, s kiszáradt rovarok.
A rue de Vrillière, persze, míg Kot Jelenski élt.*
Egyszer azt mondta: „Elviszlek Kleopátra sírjához”,
És megmutatta: „itt van” a Vivienne-átjáróban.

(Egy magát makacsul tartó párizsi legenda szerint Napóleon Egyiptomból magával hozta Kleopátra múmiáját, s mivel nem tudta, hogy mitévő legyen vele, eltemettette a mai Vivienne passzázsban.)

* Konstanty A. Jelenski (1922–1988) lengyel születésű francia kritikus, Gombrowicz egyik első méltatója.

8. *Mawet, mors, mirtis, thanatos, smrt.*
 Ezzel végződik minden birtoklásunk.
 Mindené, mire azt mondhattam: enyém.
 Ezzel ér véget elménk s szellemünk.
 Tökéletes hideg. E küszöböt hogy lépem át?
 Keresem, mi mond leginkább ellent a *smrt*nek.
 Azt hiszem, a zene. A barokk zenéje.

9. De a költészeted megmarad. Nagy költő voltál.
 – Bár igazán csak a futást ismertem.
 Mint amikor kinn a tanyán hápogás-gágogásra ébredtem,
 És tündöklő nap hívott ki versenyre
 Meztláb, a harmatos humusz ösvényein.
 Vajon évekkel később nem éppen így
 Fogtam neki reggelente a munkának, tudván, hogy még sok
 A fölfedezendőm az erdei tartományban, amit a toll leírhat,
 S hogy elérek a sűrű közepére, ahol valódi minden?
 Remélve mindig, hogy holnap, majd holnap odaérek.

10. De a költészeted megmarad. Valami fönnmegmarad belőle.
 Lehet, de elég gyenge ez a vigasz.
 Ki hitte volna, hogy a bánat egyetlen orvosszere
 Ilyen fanyar lesz és ennyire erőtlens?

11. „Egy elhízott vénasszony álruhájában járkálok” –
 Írta nem sokkal halála előtt Anna Kamienska.*
 Igen, ezt ismerem. Illanó láng vagyunk,
 Nem azonos az agyagedénnyel. Írjuk hát az ő kezével:
 „Lassan visszahúzódok a testemből.”

(Megjelenik két tizenhét éves költőnő,
 Ő az egyikük. Még iskolába járnak.
 Lublinból jöttek a Mesterhez. Vagyis hozzám.
 Ülünk az üres mezőkre néző varsói lakásban,
 Feleségem teát tölt. Udvarias süteménymajszolás.
 És nem mondom, hogy a szomszédos telken kivégzettek fekszenek.)

12. Szeretném azt mondani: „Már mindenből elég.
 Ami az életben átélhető volt, én átéltem.”
 De úgy vagyok vele, mint ki félénken elhúzza a függönyt,
 Hogy lásson valamit az ünnepből, ami számára érthetetlen.

Gömöri György fordításai

* Anna Kamienska (1920–1986) lengyel költőnő.